

Otázka: Mezinárodní vztahy

Předmět: Společenské vědy, Právo

Přidal(a): apeskova

MEZINÁRODNÍ VZTAHY

Mezinárodní vztahy jako vědní obor

- Základní charakteristika MV a typy:
- mezinárodní vztahy: vznikají mezi subjekty v mezinárodním prostoru,
- typy: mocensko-politické, ekonomické, vojenské, právní, kulturní, vědecké, náboženské aj.,
- *státy bud:*
 - kooperují (spolupracují) – např. státy v EU,
 - soupeří (konkurují si) – např. EU a USA,
 - bojují (jsou v konfliktu) – např. EU a Rusko,
- Vědy studující MV:
- MV studují např. ekonomie a politologie
- Dělení MV podle počtu subjektů:
- podle počtu subjektů se MV dělí na:
 - bilaterální = vztahy mezi 2 subjekty,
 - multilaterální = vztahy mezi více subjekty,

Vývoj mezinárodních vztahů

- Historické formy mezinárodních systémů,
- středověký univerzalizmus,
- od rozpadu Římské říše (1453) do třicetileté války (1648),
- jednotlivé státy se formují a perou se o moc,
- snahy o ovládnutí Evropy,

- ve třicetileté válce se ukázalo, že není možné prosadit univerzální náboženství = konec středověkého systému = Vestfálský mír (náboženství se stává otázkou jednotlivých států, státní zájem je důležitější než dynastický zájem) = změna mezinárodního systému,
- Vestfálský systém,
- vytvoření mocenských bloků = účelově vytvářené vojenské aliance, dočasné, jen pro daný konflikt (např. různé války o dědictví - španělské atd.),
- zrodila se demokracie,
- jazýčkem na vahách se stává Anglie (těží z této pozice),
- trvá do r. 1815 - napoleonské války, Vídeňský kongres,
- Vídeňský systém,
- 1815 (Vídeňský kongres) - 1854,
- „koncert velmocí“ = velmoci se nebudou ohrožovat, ale pomáhat si, menší státy se přizpůsobují,
- Metternichův systém, vytvořen na Vídeňském kongresu,
- 1854 - velmoci se postavily proti Rusku = krymská válka, Rusko je poraženo,
- Alianční systém,
- 1854 - 1918,
- vzniká Trojspolek a Trojdohoda,
- jejich soupeření vrcholí ve WW1, která končí mírovými dohodami ve Versailles (1918),
- Versaillský systém,
- 1918 - 1939,
- mírové dohody ve Versailles = perzekuce Německa,
- Německo to netoleruje - to vyústí ve WW2,
- Bipolární systém,
- 1939 - 1989,
- USA a SSSR vytváří vlastní systémy politického, ekonomického, mocenského i kulturního vlivu,
- vliv USA a SSSR rozdělí Evropu = železná opona,
- vrcholí to Studenou válkou,
- tento systém se vnitřně zhroutil - hrozba jaderných zbraní,
- Unipolární systém,
- 1989 - 2001,
- po studené válce dominuje USA,
- končí teroristickými útoky roku 2001 (útok na Dvojčata atd.),
- USA se zabředává do válek na blízkém východě,
- Rusko se otřepává po rozpadu SSSR,
- vzrůstá moc Číny (ekonomicky se rozvíjí),
- Multipolární systém,
- regionální (Turecko, Indie, Írán, Brazílie, Rusko) a světové velmoci (USA, Čína),

- určující je politika a vzor USA,
- USA se snaží oslabit soupeře,

Subjekty mezinárodních vztahů

- Státy,
- dělení na:
 - velmoci,
 - světové velmoci,
 - regionální velmoci,
 - střední státy,
 - malé státy - mají spíše fiktivní suverenitu,
- Mezinárodní organizace,
- země se shodly na jejich vytvoření, podepsáním smlouvy se vzdaly části své suverenity,
- slouží ke kontrole, pomoci atd.,
- Soudní a arbitrážní instituce,
- např. Mezinárodní soudní dvůr v Haagu (instituce OSN),
- Mezinárodní kongresy a konference,
- řeší se mezinárodní problémy (např. po skončení války, klimatické konference atd.),
- např. KBSE (= Konference o bezpečnosti a spolupráci v Evropě, 1975),
- Mezinárodní mezivládní organizace,
- zajišťují trvalou spolupráci,
- např. OSN, NATO,
- Mezinárodní nevládní sdružení,
- nestátní, ale mezinárodně významné sdružení,
- např. Greenpeace, Červený kříž atd.,
- Teroristické a zločinecké organizace,
- kriminální struktury - organizovaný zločin (obchod s drogami, se zbraněmi, s lidmi, s orgány...),
- např. Al-Kaida, ISIS, mafie,
- bojuje se s nimi - mezinárodní bezpečnostní organizace jako např. Interpol,
- Osobnosti,
- kardinál Richelieu,
- poradce Ludvíka XIII., doba třicetileté války,
- logika státního zájmu,
- Otto von Bismark,
- pruský kancléř, zasadil se o sjednocení Německa,

- diplomaticky navedl do války Rakousko i Francii tak, aby Prusko nebylo za agresora, a ve válkách zvítězil,
- Adolf Hitler,
- německý kancléř a diktátor,
- Gándhí,
- osvoboditel a premiér Indie,

Zahranिční politika a diplomacie

- Definice a cíle zahraniční politiky a diplomacie,
- zahraniční politika je souhrn akcí, záměrů a prohlášení státu, jejichž účelem je ovlivňovat a regulovat vztahy státu s jinými státy, spolky států a mezinárodními nebo nadnárodními organizacemi,
- cíle:
 - prosazování státního zájmu (ten se nedefinuje sám sebou, ale definují ho mimo jiné i političtí aktéři daných států),
 - ochrana míru a lidských práv,
 - ochrana životního prostředí,
 - zajištění ekonomického rozvoje pro všechny země,
 - budování mezinárodních vztahů na bázi solidarity a vzájemné spolupráce,
- tyto cíle jsou zajišťovány:
 - mezinárodními smlouvami,
 - dodržováním mezinárodních obyčejů,
 - zřizováním soudních (arbitrážních) organizací pro řešení mezinárodních sporů,
- diplomacie = hlavní nástroj prosazování zahraniční politiky, nenásilná jednání,
- Mezinárodní politika jako komplex zahraničních politik,
- součet všech zahraničních politik národních států, které vznikají chováním politických elit,
- jinak je MP věda, která je součástí MV a studuje způsob uchopení a řešení konfliktů,
- Mezinárodní právo veřejné a jeho normy,
- mezinárodní právo veřejné = soubor právních norem, které regulují vztahy mezi státy a mezi dalšími subjekty mezinárodních vztahů,
- **normy**:
 - kogentní = závazné,
 - porušení těchto norem = zločin (např. válečné zločiny - zakázané zbraně, genocida, otroctví, dětská práce atd.),
 - Rada bezpečnosti OSN může schválit vojenský zákrok,

- dispozitivní normy,
 - doporučující charakter,
 - porušení = mezinárodní delikt,
 - k donucení státu, aby je dodržel se používá:
 - retorce (odveta, vždy právně přípustná, např. nevydávání víz, odvolání velvyslance, přerušení diplomatických styků, neúčast na mezinárodní akci pořádané daným státem atd.),
 - represe (má stát poškodit a vynutit změnu chování) = sankce,
- ekonomické sankce (nejúčinnější),
 - embargo = zákaz vývozu do dané země,
 - bojkot = zákaz dovozu věcí z dané země,
 - dají se kombinovat,
- obyčejové normy,
 - nepsané, ale mají se všeobecně dodržovat,
- Nástroje zahraniční politiky,
 - diplomacie,
 - = vyjednávání s ostatními zeměmi,
 - většina zahraniční politiky je prováděna diplomaticky,
 - skrze profesionální zástupce = diplomaté,
 - *diplomatické mise*:
 - stálé (např. velvyslanectví, ambasády, konzuláty atd.),
 - zvláštní (účast na konferencích, státní návštěvy atd.),
 - *propaganda a propagace*
 - cíl: ovlivnění veřejného mínění v ynějaké zemi ve prospěch propagované země,
 - propaganda,
 - prosazuje politický zájem,
 - ne vždy čestná,
 - často na úkor země,
 - je nástrojem také hybridní války,
 - „mistr propagandy“ = Josef Göbel - nacistické Německo,
 - propagace,
 - prosazuje ekonomický a kulturní zájem,
 - pozitivní smysl,
 - např. turistické atrakce, kulturní památky,
 - násilný konflikt = válka,
 - cíle: zvětšování území, rozšiřování zdrojů, získání mocenské nadvlády

- způsoby:
- tradiční války,
 - střet armád na bitevním poli,
 - dnes se tak provádí regionální války (u globálních válek je hrozba jaderných zbraní a absolutního zničení, kdyby šly do tradičního otevřeného vojenského konfliktu),
 - země, vzduch, moře,... kosmos?
- hybridní války,
 - není to otevřený vojenský konflikt se zbraněmi,
 - elektronická válka – válka vedená v internetovém prostředí (propaganda, ekonomický nátlak, dezinformace atd.),
- proxy války,
 - forma hybridní války,
 - velmocí by se zničily, takže bojují na lokálním bojišti tak, že podporují bojující strany,
 - např. korejská válka, válka v Sýrii, Ázerbajdžán X Arménie atd.,

Typy a formy zahraniční politiky

- izolacionistická politika,
 - „vystačí si sami“, izoluje se,
 - např. UK (2. pol. 19. stol. – glorious isolation, „Anglie nemá přátele a nepřátele, má jen zájmy“),
 - stát se může dostat do této pozice i nedobrovolně – jsou na něj uvaleny sankce, nikdo s ním neobchoduje (např. Severní Korea),
- alianční politika,
 - komunikuje a spolupracuje s jinými státy,
 - např. Svatá aliance (napoleonské války),
 - Severoatlantská aliance (NATO),
- imperiální politika,
 - cílem je ovládnout další země a vytvořit impérium po vzoru Říma,
 - např. UK – koloniální impérium, pozůstatek Commonwealth, Francie – také kolonie,
- hegemonistická politika,

- hegemon = nejsilnější země, ovládá okolní země,
- v současné době jaksi nahradila imperiální politiku, přímá mocenská závislost byla nahrazena nepřímou (např. ekonomickou) závislostí,
- např. USA - mají významný ekonomický vliv a vojenské základny ve většině zemí,
- v zemích 3. světa se projevuje jako neokolonialismus,
- univerzalistická politika,
 - snaha o sjednocení zemí jednou ideou - většinou náboženstvím,
 - např. středověký universalismus v Evropě, islámský universalismus - snaha o vytvoření světového chalífátu,

Zahraníční politika ČR

- cíle:
 - bezpečnost,
 - prosperita,
 - udržitelný rozvoj a lidská důstojnost včetně lidských práv,
 - dobré jméno České republiky,
 - služba občanům,
 - aktivní působení v EU, NATO, OSN atd.,
- Členství v mezinárodních organizacích
- EU,
 - členem od 1.5.2004,
 - v rámci EU je ČR středně velkým státem,
- OSN,
 - ČR je zakládajícím členem - je členem od 19.10.1945,
- NATO,
 - členem od 12.3.1999,
- Tvůrci zahraniční politiky.
- prezident, premiér, ministr zahraničních věcí,

Významné mezinárodní organizace

- Organizace spojených národů (OSN/UN).
- Založení, členské státy, sídlo:

- založena **10.1945**, měla nahradit nefunkční Společnost národů,
- zakládající statut OSN je **Charta Spojených národů** (přijata 26.6.1945 – tehdy ji podepsalo zakládajících 51 států, vešla v platnost 24.10.1945),
- členské státy: **téměř všechny státy** světa (193 států, cca 12 států není členem – např. Švýcarsko, Vatikán ad.),
- sídlem OSN je **New York, USA**,
- Orgány, jejich fungování a kompetence:
 - **Valné shromáždění**,
 - hlavní instituce OSN,
 - účastní se všechny členské státy,
 - **parita a rovnost** – každý stát má jeden hlas a všechny hlasy jsou rovnocenné,
 - řídí ho **předseda** – ten je vždy volen na **jeden rok**,
 - náplň:
 - úkoly OSN,
 - pravomoci ostatních institucí OSN,
 - volba členů,
 - rozpočet OSN,
 - výsledky jednání jsou formulovány v **rezolucích** (= prohlášení, závazné) a **usneseních** (nezávazné),
 - **Rada bezpečnosti**,
 - nejdůležitější instituce,
 - 15 členů,
 - 5 stálých (VB, USA, Rusko, Čína, Francie), mají **právo veta**,
 - 10 volených na **2 roky**,
 - úkol: **udržení míru ve světě**,
 - je oprávněna udržet mír i násilím = může vojensky zasahovat, ale cílem má být oddělení válčících stran od sebe a donucení k jednání,
 - nemá vlastní armádu – využívá armády členských zemí,
 - **Hospodářská a sociální rada**,
 - **54** členských států, jsou voleny na **3 roky**,
 - ekonomická, hospodářská a sociální funkce,
 - úkol: **vyrovnávání rozdílů mezi rozvojovými a vyspělými zeměmi**,
 - **Poručenská rada**,
 - úkol: **správa území s nejasným statusem** (např. území, která nepatří žádné zemi, nebo kde se bojuje o nezávislost, nové státy které ještě nemají instituce atd.),
 - **Mezinárodní soudní dvůr**,
 - sídlí v **Haagu**,

- úkol: **řešit spory mezi státy a podávat posudky o právních otázkách** na žádost oprávněných orgánů,
- **Sekretariát OSN,**
 - mezinárodní úřednický tým vytvořený ke správě ostatních orgánů OSN,
 - 7500 zaměstnanců, úřady v desítkách zemí světa,
 - v čele stojí **generální tajemník OSN,**
 - volen Valným shromážděním na návrh Rady bezpečnosti,
 - volen na 5 let,
 - dnes Portugalec **Antonio Guterres,**

Agentury a odborné organizace

- **UNESCO** - ochrana kultury a zajištění vzdělávání,
- **UNICEF** - dětský fond,
- **FAO** - food and agriculture organisation - zajištění výživy,
- **WHO** - world health organisation - zajištění zdraví ve světě,
- **WTO** - organizace obchodu,
- **UNEP** - ochrana životního prostředí,
- **UNHCR** - migrace, uprchlíci,
- **IMF** - mezinárodní měnový fond,
- Severoatlantická aliance (NATO),
- Dobové souvislosti založení, členská základna, sídlo,
 - založena 4.4.1949, navazuje na Bruselský pakt, který měl zajistit spolupráci především ve vojenské sféře a společnou obranu,
 - ke vzniku pevnější spolupráce a společné vojenské struktury státy podnítila **korejská válka,**
 - první generální tajemník Hasting Hismay stanovil cíle NATO jako:
 - udržet USA v Evropě,
 - udržet Rusko mimo Evropu,
 - udržet Německo při zemi,
 - členská základna - 12 zakládajících států: Spojené státy americké, Kanada, Spojené království, Francie, Portugalsko, Belgie, Lucembursko, Nizozemsko, Dánsko, Norsko, Itálie a Island,
 - sídlo: Brusel, Belgie,
- Zakládací smlouva,
 - Washingtonská smlouva,
 - 14 článků,

- článek – zavazuje členské státy ke společné obraně a vzájemné pomoci, ale nspecifikuje formu pomoci, poprvé byl uplatněn po teroristických útocích v září 2001 Spojenými státy,
- Orgány, jejich fungování a kompetence,
 - **Severoatlantická rada,**
 - nejvyšší instituce,
 - politická,
 - každá členská země v ní má stálého zástupce (za ČR diplomat Jiří Šedivý),
 - scházejí se každý týden a jednou za půl roku se schází reprezentativně i s prezidenty/premiéry/ministry obrany atd.,
 - funkce: projednávání bezpečnostních situací,
 - předseda rady = **generální tajemník NATO,**
 - dnes Švéd Jens Stoltenberg,
 - **Výbor pro obranné plánování,**
 - rozhoduje o vojenských strukturách (rozmístění vojáků, materiální zajištění atd.),
 - **Skupina pro jaderné plánování,**
 - činí rozhodnutí ohledně jaderných otázek a související politiky NATO,
 - **Vojenský výbor,**
 - nejdůležitější instituce,
 - řeší vojenské otázky aliance,
 - schází se jednou týdně,
 - řízen předsedou výboru = **náčelník generálního štábu aliance,**
 - spadají pod něj 2 hlavní strategická velitelství:
 - Velitelství spojeneckých sil pro operace,
 - sídlo: Mons, Belgie,
 - 4 oblastní velitelství,
 - odtud jsou řízeny vojenské síly,
 - Velitelství spojeneckých sil pro transformaci,
 - sídlo: Norfolk, USA,
 - zajištění modernizace (elektronická válka, drony atd.),
 - **Složení vojenských sil,**
 - **síly rychlého nasazení,**
 - elitní vojenské jednotky, nejlépe vybaveny a vycvičeny,
 - nasazení v rámci hodin, maximálně dnů,

- u nás např. výsadkové jednotky z Chrudimi nebo z Prostějova,
- **hlavní obranné síly,**
 - profesionální armády jednotlivých zemí,
 - dlouhodobější nasazení (týdny až měsíce),
- **záložní síly,**
 - ještě dlouhodobější nasazení (měsíce až roky),
- Podíl NATO na globálním zbrojení (náklady),
 - asi **70% nákladů** na zbrojení na světě = přes bilion dolarů ročně,
 - nejvíce penež jde do USA (cca 700 mld. dolarů = přes 60% NATO),
 - největší vojenský rozpočet má Čína (120 mld. dolarů), pak skupina 60 - 80 mld. dolarů (VB, Německo, Francie, Rusko, Saudská arábie...),

Evropská unie (EU)

- Dějiny evropské integrace,
- Idea sjednocené Evropy a pokusy o integraci do WW2,
 - středověk,
 - idea SIR – renovatio imperii, obnova Římské říše,
 - **křesťanský universalismus** – sjednocení Evropy ideou náboženství,
 - institucionální myšlenky 15. století,
 - **Jiří z Poděbrad** – společná obrana proti Turkům (a ČZ by se zbavily kacírské nálepky),
 - 17. století,
 - **William Penn** – navrhl zřízení evropského parlamentu se státy zastoupenými podle velikosti, který by rozhodoval o záležitostech míru a bezpečnosti... nepovedlo se, tak emigroval do USA a založil stát Pennsylvania,
 - 19. století,
 - **Immanuel Kant** – navrhl federativní zřízení Evropy, vytvoření evropského společenství,
 - po WW1,
 - **Panevropské hnutí** – hrabě **Coudenhove-Kalergi** roku 1926 uspořádal první kongres Panevropského hnutí, má ideu sjednocené Evropy,
 - státy ale měly strach, že Kalergi chce obnovit něco jako Rakousko-Uhersko,

- malé státy se nechtěly vzdát nově nabyté svobody,

Počátky integrace

- po WW2,
 - nové malé státy se ve WW2 nedokázaly bránit, vyčerpala se jejich idea národní svobody,
 - vznik **odborových hnutí** (např. 1944 - Švýcarsko) - sjednocení Evropy?,
 - myšlenka evropské ústavy,
 - Z - federativní Evropa,
 - V - konfederativní Evropa,
 - = rozpor, trvá do dnes,
- 1947 - studená válka,
 - Z x V Evropa,
 - USA x Rusko,
 - **bipolární svět** (v Evropě názorně vidět rozdělení železnou oponou),
 - Evropa přestává dominovat světu, státy ztrácí postavení velmocí,
 - Evropa chce:
 - získat zpět dominantní postavení = nutnost spojit se, aby mohla konkurovat USA a Rusku,
 - hlídat Německo - zabránit jeho remilitarizaci (musí tudíž hlídat jeho ekonomiku),
 - bránit se vlivu SSSR,
 - = musí vytvořit s Evropy jeden velký ekonomický celek,
 - Winston Churchill - dává dohromady koncept, přednáší o něm **projev roku 1946 v Curychu**, kde vyzývá k vytvoření Spojených států Evropských, kde by byla samozřejmě hlavní Anglie jako prostředník mezi USA a Evropou,
- **Mashallův plán**,
 - **1948** - USA nabízí všem státům Evropy **finanční pomoc**, aby se znovu nastartovala ekonomika po WW2,
 - nakonec se realizoval pouze pro Z Evropu v letech 1948 - 1951,
 - výše až 13 mld. dolarů,
 - nastartoval hospodářský růst,
 - **OEEC**,
 - Organizace pro evropskou spolupráci, 1947,
 - cíl: rozdělování států na různé hospodářské úkoly,
 - fungovala i po ukončení Mashalova plánu,
 - úspěšná spolupráce,
 - 1961 - přetváří se na světovou OECD a později na **WTO** pod OSN, která

funguje dodnes,

• = ukazuje se, že spolupráce přináší pozitivní výsledky,

• **1948 – Evropský kongres v Haagu,**

• svolal ho hrabě Coudenhove-Kalergi, přestože jeho prvotní výzvy k evropské integraci ve dvacátých letech a později výzva k vytvoření Evropské parlamentní unie z roku 1947 nebyly vyslyšeny,

• 16 zemí (i Německo),

• předseda kongresu: Winston Churchill,

• vzniká Evropské hnutí,

• *vyzývá státy k:*

• vytvoření evropského parlamentu,

• přijetí charty lidských práv,

• vytvoření mezinárodního soudního dvoru k ochraně lidských práv

• **5.1949 – založena Rada Evropy**

• původně 10 zemí, dnes 47 (prakticky všechny evropské země),

• členy jsou zástupci parlamentů,

• vytvořen také **soudní dvůr**,

• funguje nezávisle na EU!,

• úkol: chránit lidská práva a pomáhat státům v řešení různých problémů,

• 170 smluv a úmluv (1950 – Evropská úmluva o lidských právech, 1961 – Evropská sociální charta),

• posílení evropské identity,

• 1955 – Evropská vlajka,

• 1972 – Evropská hymna (Óda na radost – Beethoven), dodnes,

• **1948 – Bruselská smlouva** (Bruselský pakt),

• smlouva o vzájemné spolupráci a společné obraně mezi Francií, VB a Beneluxem,

• 1949 – rozšířena o USA a Kanadu = vznik NATO,

• není čistě evropská...,

• 1950 – vznik **Evropského obranného společenství (EOS)** – ekonomická kontrola Německa,

• 1954 – končí okupační stav Německa, vzniká Spolková republika Německo, stává se členem NATO, strach z Německa polevuje, EOS se přeměňuje na **ZEU = Západoevropská unie** (zrušena roku 2011 jako nepotřebná),

• léta:

• **5.1950 – Schumannův plán,**

• Německo se po WW2 znovu ekonomicky oklepává, Francie a další státy mají tendenci chtít ho zatlačit zpět do země,

• vyzývá ostatní země Evropy, aby kontrolovali německou militarizaci,

- = vyzývá k vytvoření nějakého společenství,
- **4.1951 - Pařížská dohoda, vznik ESUO** (evropské společenství uhlí a ocele),
 - na výzvy Schumanna reagují **Jean Monet, Conrad Adenauer a Alcide Gasperi** („otcové zakladatelé budoucí EU) a vytvářejí ESUO,
 - Francie, Německo, Itálie, Belgie, Nizozemsko, Lucembursko,
 - Orgány:
 - Vysoký úřad,
 - Společné shromáždění,
 - Soudní dvůr,
- **7.1952** - smlouva vstupuje v platnost, **vznik ESUO,**
- **5.1957 - Římské smlouvy,**
 - rozšíření spolupráce,
 - vstupují v platnost **8.1958,**
- **Smlouva o EHS** (evropské hospodářské společenství),
- **Smlouva o ESAE** (Euratom = evropské společenství pro atomovou energii),
 - Orgány:
 - **Komise EHS** - 9 členů, sídlo v Bruselu,,
 - **Rada ministrů EHS** - koordinace hospodářské politiky,
 - **Parlamentní shromáždění** - kontrola Komise a Rady, nemá zákonodárné pravomoci,
 - **Soudní dvůr,**
 - **Evropská investiční banka** - financování projektů,
 - **Hospodářský a sociální výbor** - vytváření vizí spolupráce a rozvoje, sídlo v Bruselu,
 - reakce VB,
 - chce vytvořit konkurenční sdružení,
- **1959 - vznik ESVO** (Evropské společenství volného obchodu),
 - Dánsko, Norsko, Švédsko, Finsko, Lichtenštejnsko, Rakousko, Španělsko, Portugalsko = už kvůli složení moc nemá šanci na úspěch,
 - cíl: nepřekážet si v obchodu,
 - spíš formální,
 - v 90. letech se stává **součástí EHS** a členové vstupují do EU,
 - v 60. letech vidí, že tudy cesta nevede, opakovaně se snaží vstoupit do EHS, ale je odmítána (předseda EHS de Gaulle má s Brity problém + VB vyžaduje výhody),
- léta,
 - **7.1967 - Slučovací smlouva,**
 - spojení dosavadních smluv (smlouvy o ESUO, smlouvy o EHS a smlouvy o ESAE - Euratom) do jednoho celku,

- spojením ESUO, EHS a Euratomu vzniká **ES (= Evropské společenství)**,
- **1968 - Celní unie**,
 - zboží zvenku ES je proclíváno společně,
 - Krize integrace,
 - Francie se v ES izoluje, Německo ekonomicky sílí, Francie si nemůže být jistá svým dominantním postavením,
 - otázky o rozšíření - přijetí VB?
 - předseda de Gaulle opakovaně vetuje žádosti VB o přijetí do ES,
 - = zhoršování vztahů, pokles snahy o spolupráci i uvnitř ES, neochota členů ustupovat od vlastních zájmů,
- **Summit v Haagu (12/1969)**,
 - nastiňuje řešení krize integrace,
 - formuluje body:
 - dokončit budování společného trhu,
 - prohloubení integrace tam, kde si to žádá fungování celní unie a společných politik,
 - rozšíření EHS,
- léta
 - **1970 - Lucemburská smlouva**,
 - ES je finančně soběstačná, má vlastní rozpočet,
 - příjmy ES:
 - ze cla,
 - z příspěvků zemí (příspěvky ve výši 1% HDP),

EMU (Evropská měnová unie)

- chce vytvořit společnou měnu, aby byl obchod v rámci ES ještě snazší,
 - **1979 - EMS (Evropský měnový systém)**,
 - dohoda o směnných kurzech = pevné kurzy,
 - společná měnová jednotka - **ECU (čti eky)**,
 - **1973 - první (severní) rozšíření**,
 - připojení VB, Dánska a Irsko,
 - celkem je tedy 9 členských států,
- léta
 - **1981 a 1983 - druhé a třetí (jižní) rozšíření**,
 - + Řecko,
 - + Portugalsko a Španělsko,

- celkem 12 členských států,
- **1985 - Schengenská smlouva,**
 - zrušení hraničních kontrol uvnitř ES,
 - původně mezi Francií, Německem a zeměmi Beneluxu, pak se rozšiřuje,
- **1986 - Jednotný evropský pakt (JEA),**
 - zajišťuje jednotný evropský trh, volný pohyb osob a kapitálu po ES,
- **1989 - rozpad SSSR,**
 - revoluce středoevropských zemí - hlásí se do ES,
 - ES je rozhodnutá země v jejich revolucích podpořit,
 - **program Phare** - finanční podpora reforem, originálně pro Polsko a Maďarsko, později i pro další země,
- léta,
 - **2.1992 - Maastrichská smlouva,**
 - Smlouva o Evropské unii = SEU,
 - má dát pevný rámec hlubší spolupráci, počítá s přijímáním nových zemí po rozpadu SSSR,
 - v platnost vstupuje **11.1993 - vznik Evropské unie (EU),**
 - Systém pilířů EU,
 - EU se má opírat o 3 pilíře,
 - evropské společenství tvořené institucemi, evropské politiky,
 - SZBP - společné zahraniční a bezpečnostní politiky,
 - spolupráce v oblasti policie a vnitra,
 - **1995 - 4. rozšíření,**
 - + Rakousko, Švédsko, Finsko,
 - celkem 15 členů,
 - **1997 - Amsterodamská smlouva,**
 - novelizace smluv o EU,
 - změna hlasování,
 - dříve museli souhlasit všichni,
 - teď je umožněna konstruktivní neúčast - když země nesouhlasí, může se nezúčastnit hlasování a tím umožnit schválení návrhu, přestože nesouhlasí,
 - zavádí novou funkci: **vysoký zmocněnec pro zahraniční politiku,**
 - má řídit společnou zahraniční politiku EU,
 - státy měly totiž velmi odlišné názory na některé situace (např. válka v Jugoslávii), takže bylo nutno sjednotit myšlenky,
 - **1.1999 - vznik ECB (Evropská centrální banka),**
 - základní podmínka pro zavedení jednotné měny - EURO,
 - **konvertgenční kritéria,**
 - soubor podmínek pro přijetí eura,

- roční deficit pod 3% HDP,
- zadlužení pod 60% HDP (to dnes nesplňuje nikdo),
- kdo je splňuje, nahrazuje 1.1.2002 svou měnu EUREM,
- **12/1999 - summit v Helsinkách,**
 - vydává **Prohlášení tisíciletí,**
 - stanovuje nové cíle a vize pro 21. století a 3. tisíciletí,
 - Evropa se má stát informační společností, klást důraz na životní prostředí, zajistit udržitelný rozvoj v Evropě, zajistit mír a bezpečnost,
 - konkretizuje nový přijímací proces, stanovuje podmínky přijetí nových zemí,
- Počátek 21. století,
 - **12/2000 - summit v Nice,**
 - potvrzuje chartu základních lidských práv,
 - přezodělení hlasů - už počítá s postupným přijímáním nových zemí (počet hlasů země záleží na počtu obyvatel),
 - další změna v hlasování - **kvalifikovaná většina,**
 - velké státy nemohou přehlasovat malé a malé státy se nemůžou spojit proti velkým,
 - **1.2002 - Euro,**
 - státy, které splňují konvertgenční kritéria, přijímají společnou měnu - euro,
 - **2002 - Konvent,**
 - zřízen konvent pro přijetí nové ústavy,
 - už vypršely zakladatelské smlouvy, je potřeba je obnovit - chtějí novou Evropskou ústavu, obnovení a sjednocení smluv,
 - posílení role Evropského parlamentu,
 - Konvent trval **2 roky,**
 - **2004 - summit v Bruselu,**
 - schválil ústavu,
 - ústava má asi 700 stran,
 - **2005,**
 - ratifikační proces - jednotlivé státy mají schválit ústavu,
 - ústava je zamítnuta - je příliš dlouhá a složitá, lidi jí nerozuměli,
 - **5.2004 - 5. rozšíření, 2007 - 6. rozšíření = „východní“ rozšíření,**
 - + ČR, Slovensko ad.,
 - + Bulharsko, Rumunsko,
 - celkem má EU 27 členů,
 - **12.2007 - Lisabonská smlouva**
 - náhrada zamítnuté ústavy,
 - je stručnější (asi 250 stran),

- také problémy s ratifikací, ale nakonec přijata,
- ruší 3 pilíře Maastrichské smlouvy,
- zakládá nové funkce:
 - předseda Evropské rady – tento stálý předsedy vždy spolupracuje se zemí, která zrovna vykonává předsednictví,
 - ministr zahraničí EU – zajištění jednoty mezinárodní politiky EU,
 - snižuje počet komisařů na 18 (členských zemí už je hodně, takže přestává platit že každá země má komisaře),
 - změny v hlasování – rozšíření většinového souhlasu (ke schválení se musí vyjádřit min. 55% států a 65% obyvatel),
 - subjektivita EU – EU může přijmout rozhodnutí a je to na její zodpovědnost, ne na zodpovědnost států,
 - článek 50 – možnosti vstupu a vystoupení, stanovuje podmínky pro vystoupení,
- **2012 - Fiskální pakt,**
 - Dohoda o finanční stabilitě,
 - reakce na finanční krizi 2008 – 2011,
 - má zajistit, aby už k ničemu podobnému nedošlo,
 - zřizuje dluhovou brzdu – stát by neměl být zadlužen víc než 60% HDP a pokud se víc zadluží, musí přijmout opatření, aby se dál nezadlužoval,
 - ČR a VB nepodepsaly – ČR si pak podepsala dluhovou brzdu 55% HDP,
- **2013 - 7. rozšíření,**
 - + Chorvatsko,
- **BREXIT,**
 - **2016** – referendum o Brexitu, ke všeobecnému překvapení je BREXIT těsně schválen, VB začíná jednat o odchodu z EU,
 - **2017** – VB aktivuje článek 50 Lisabonské smlouvy,
 - **1.2020** – VB přestává být členem EU,
 - **1.2020 – 2.1.2021** – přechodné období, řeší se podrobnosti, dopodepisují smlouvy,
 - **1.2021 – VB úplně odchází z EU,**

Proces přistoupení ČR k EU

- možnost se poprvé otevřela roku 1989 po rozpadu sovětského bloku a spadnutí železné opony,

- **1990** - začala přístupová jednání EU a zemí východní Evropy,
 - **program Phare** - ekonomická podpora reforem ve V Evropě,
- **1991** - ČR se stává součástí **Rady Evropy**,
- **1992 - zastoupení EU v Praze**,
 - EU má v Praze velvyslanectví,
 - dohlíží na plnění smluv, na realizaci Phare, na realizaci komunikační strategie, propagace EU, zřizovány informační centra atd.,
- **1993** - rozpad ČSR = zpomalení přijímacího procesu (musí se podepsat nová asociační smlouva atd.),
- **1993 - Kodaňský summit**,
 - stanovuje podmínky pro vstup = **Kodaňská kritéria** (nové členské státy mají být konkurenceschopné, ne přítěž),
 - stabilní a demokratický stát,
 - funkční právní systém,
 - lidská práva,
 - tržní ekonomika,
 - splnění podmínek hlídá **Rada přidružení**,
- **1995 - Bílá kniha**,
 - představní strategie,
 - soubor konkrétních požadavků (např. převzetí evropské legislativy),
- **1.1996 - Memorandum**,
 - ČR vydává memorandum jako oficiální žádost o přijetí do EU,
 - byli jsme zařazeni do první vlny zemí, které mají být přijaty,
- **1998 - 2003**,
 - negociační proces, screening české ekonomiky - nejdřív nepřináší pozitivní zprávy, až roku 2000 se výsledky zlepšily,
 - nové programy podpory:
 - **SAPARD** - modernizace zemědělství a venkova,
 - **ISPA** - modernizace oblasti dopravy a životního prostředí (hodně českých obcí z těchto peněz postavilo čističky odpadních vod apod.),
- **1.2003** - ČR je připravená ke vstupu, ohlašuje připravenost,
- **5.2004 - ČR se stává členem EU**,
 - nadnárodní a mezivládní princip ve vývoji integrace,

Instituce Evropské unie

- **Evropská rada**,

- nejvyšší instituce EU – summit nejvyšších představitelů evropských zemí (za nás většinou premiér),
- právně není orgánem EU,
- zastupuje členské státy,
- úkoly:
 - uzavírání politických dohod,
 - přijímání politických ustanovení,
 - vydávání směrnic pro Radu EU a Evropskou komisi,
 - řešení sporných otázek,
- schází se obvykle jednou do roka, ale pořádají se i výjimečné summity,
- **Evropský parlament,**
 - zastupuje občany EU,
 - zapojen do legislativního procesu, ale nemá legislativní iniciativu (kdyby ji měl, byly by zbytečné národní parlamenty),
 - kontrolní funkce,
 - členy jsou **europoslanci,**
 - voleni v **přímých volbách** občany daných států, **většinový** volební systém,
 - voleni na **5 let,**
 - počet europoslanců – 751,
 - počet europoslanců každého státu závisí na počtu obyvatel státu (nejvíce Německo – 91, nejméně Malta – 6, ČR je středně velký stát – 21 poslanců),
 - tradičně se nechává cca 40 volných míst pro nové země,
 - dělí se do frakcí podle politické příslušnosti,
 - největší: Evropská lidová strana,
 - dále: Socialisté, Liberální demokraté, Zelení, Konzervativci, Komunisté...,
 - uzavírají spolu dohody,
 - sídlo: **Štrasburk**, Francie,
 - výbory jednájí v Bruselu (Belgie),
 - vedení a administrativa sídlí v Luxemburku,
 - = neustálé stěhování,
- **Rada Evropské unie,**
 - zastupuje členské státy,
 - členové: rezortní ministři členských států,
 - předsednictví si státy střídají po půl roce,
 - sídlo: **Brusel,**
 - složení rady se liší podle témat zasedání: 10 možných variant,
 - všeobecné záležitosti a vnější vztahy,
 - zahraniční věci,

- hospodářské a finanční záležitosti,
- soudní a vnitřní záležitosti,
- zaměstnanost, sociální politika, zdravotnictví,
- konkurenceschopnost v rámci EU,
- doprava, telekomunikací, energetika,
- zemědělství a rybolov,
- životní prostředí,
- školství a kultura,
- úkoly:
 - schvaluje zákony,
 - schvaluje rozpočet,
 - uzavírá zahraniční smlouvy EU,
 - koordinuje národní politiky,
 - řeší případné spory mezi členy EU,
 - stanovuje výhledové politické cíle EU,
- rozhoduje se v ní hlasováním,
 - počet hlasů členské země se liší podle počtu obyvatel (nejvíc Německo – 29, ČR – 12, nejméně Malta – 3),
 - systém hlasování se liší podle důležitosti:
 - nutný jednohlasný souhlas,
 - kvalifikovaná většina (musí se vyslovit 15 států, 55% států a 65% obyvatel),
 - prostá většina,
 - pokud chce někdo rozhodnutí zablokovat, musí to chtít aspoň 4 země a 35% obyvatel,
- pomocný orgán:
 - Coreter,
 - = výbor stálých zástupců,
 - stálá instituce,
 - tvoří ho zástupci zemí (velvyslanci EU),
 - připravují podklady pro jednání Rady,
- **Evropská komise,**
 - zastupuje EU jako celek,
 - sídlí v Bruselu,
 - prakticky evropská vláda,
 - 1 země – 1 člen,
 - předseda:
 - jmenován Evropskou radou,
 - dnes Ursula von der Leyenová,

- komisaři:
 - jmenují si je dané státy,
 - za ČR zasedá Věra Jourová,
- úředníci:
 - až 35 000 úředních pracovníků,
- Parlament EU může Evropské komisi vyslovit nedůvěru,
- komisaři mají rozdělené oblasti působení podle E politik,
- zasedají 1x týdně,
- úkoly:
 - navrhuje zákony = zákonodárna iniciativa,
 - hájí zájmy EU jako celku = komisaři nehájí zájmy své země,
 - výkonný orgán - vydává nařízení,
 - dohlíží na realizaci smluvních aktů (Maastrich, Schengen atd.),
 - realizuje politiky EU,
 - realizuje mezinárodní obchodní vztahy,
 - spravuje rozpočet,
- rozhoduje se hlasováním,
- **Soudní dvůr EU,**
 - funguje už od založení EU,
 - sídlo: Luxemburk,
 - 1 země = 1 soudce,
 - 9 generálních advokátů,
 - předkládají soudu odborná stanoviska, aby měli podklady pro rozhodování,
 - jmenování dohodou členských států na 6 let,
 - slušuje více funkcí:
 - ústavní soud,
 - správní soud,
 - civilní a rozhodčí (občanský) soud,
 - funkce:
 - interpretace komunitárního práva (zakládajících smluv, nařízení atd.) = výklad k aplikaci norem a řešení sporů při výkonu komunitárního práva,
 - odborná pomoc národním soudům (matodická),
- způsoby zahájení řízení:
 - instituce EU, firma, občan, zaměstnanec EU (např. pro nápravu škody) atd. podají přímou žalobu,
 - řízení o předběžné otázce = zahajuje ho sám soud, když některý z legislativních aktů není v pořádku,
 - soud může akt zrušit nebo vynést rozsudek k nápravě,
 - počet soudců:

- v případě přímé žaloby: řeší soudní komory, 3 – 5 soudců,
- v případě závažných záležitostí: řeší nejvyšší komora, 13 soudců,
- generální sekretář:
 - zařizuje fungování soudu,
 - volen na 6 let,
 - spravuje archiv a finanční stránku,
- **Evropský ombudsman,**
 - funguje od 1992,
 - řeší stížnost občanů na výkon správy E institucí,
- **Evropský účetní dvůr,**
 - od 1975,
 - sídlo: Luxemburk,
 - kontroluje finanční hospodaření EU,
- **Evropská investiční banka,**
 - of 1958,
 - sídlo: Luxemburk,
 - poskytuje dlouhodobé investiční úvěry členským zemím, podporuje rozvoj v méně vyspělých regionech,
- **Evropská centrální banka (ECB),**
 - od 1998,
 - sídlo: Frankfurt nad Mohanem,
 - provádí měnovou politiku EU,
 - dnes (stále ještě): politika kvantitativního uvolňování (levné peníze do oběhu = nízký úvěr),
 - výbory:
 - **Výbor regionu,**
 - zajištění principu subsidiarity v EU (problémy má vždy řešit ten, koho se to týká – obce, kraje atd.),
 - **Hospodářský a sociální výbor,**
 - poradenská funkce (ekonomické otázky),
 - vydává stanoviska pro sociální politiku – také poradenská funkce.

Politiky Evropské unie

- rozdělují se podle různých kritérií:
 - podle realizace,

- politiky společné = realizace v rámci EU, platí pro všechny země,
- politiky koordinované = EU spolupracuje v realizaci s národními státy,
- podle rozhodovací pravomoci,
 - politiky výlučné = rozhodovací pravomoc má EU, dodržují je všechny země (např. politika vnějšího obchodu),
 - politiky sdílené = na formování se podílí členské státy a EU - rozhodovat můžou státy i EU (např. zemědělská politika atd.),
 - politiky doplňující = určují si je národní státy, EU jim dává podporu (např. politika zaměstnanosti, vzdělávání, kultura),
 - národní politiky = jsou v kompetenci států (např. politika obrany a státní správy),

jednotlivé politiky EU

• Politika vnitřního trhu a ochrany spotřebitele,

- jeden z důvodů založení EU,
- účel:
 - naplnění základních ekonomických svobod,
 - = volný pohyb osob, kapitálu a zboží,
 - = odstranění cla, tarifů, daňových znevýhodnění, poskytování dotací nebo jejich odstranění, sjednocování norem (technických, hygienických atd.),
 - ochrana spotřebitele,
 - definovány roku 2004 v Desateru spotřebitele:
 - občan si může koupit co chce a kde chce,
 - má právo vrátit závadný výrobek,
 - výrobek musí být bezpečný,
 - má právo na dodání info k výrobku,
 - má právo na jasné smluvní podmínky o koupi a prodeji,
 - ceny musí být jasné (např. ceny zájezdu - katalog vs. realita - poplatky),
 - dvouletá záruční lhůta,
 - vrácení zboží bez udání důvodu (kamenný obchod: 3 dny, e-shop: 14 dní),

• Politika hospodářské a měnové unie,

- používání společné měny (EURO od 1.1.2002),
- Eurozóna,
- státy používající Euro,
- 17 států,

- jako poslední se přidalo Estonsko roku 2011, usiluje o to Chorvatsko,
- ČR se zavázalo Euro přijmout, ale neřeklo kdy,
- i státy mimo EU (např. Monaco, San Marino, Vatikán),
- Euro nahradilo ECU,
- státy v eurozóně musí respektovat ECB,
- kritéria pro přijetí eura:
 - cenová stabilita = inflace nesmí v nejlepších regionech vyšší než 1,5%,
 - dlouhodobé úrokové sazby - rozptyl nesmí být větší než 2%,
 - nízký veřejný deficit ročního rozpočtu - musí být menší než 3% HDP,
 - výše veřejného dluhu - nesmí přesáhnout 60% HDP,
 - stabilita kurzu měny vůči Euru - stejný kurz musí vydržet alespoň 2 roky před přijetím Eura,
- **Politika zemědělská (SZP),**
 - nejdražší ze všech politik (40% rozpočtu EU),
 - dotace na zemědělství,
 - sleduje i další cíle,
 - produkce kvalitních, nezávadných a zdraví neškodných potravin,
 - zachování kulturního rázu krajiny (podpora malých farem, rozmanitosti krajiny...),
 - poskytování subvencí na pěstování určitých plodin (poslední dobou jsou trendem biopaliva - řepka olejka, kukuřice...),
 - stanovení kvót, kolik které země můžou produkovat potravin (aby E trh nebyl zahlcen),
- **Regionální politika,**
 - cíl: integrace a vyrovnaní rozdílů mezi regiony,
 - v Evropě je 140 historických regionů (např. v ČR jsou 3 - Čechy, Morava a Slezsko),
 - Euroregiony = oblasti zasahující do více zemí, které mají společnou historii (v ČR je jich 13 - např. Polabí - zasahuje do S Čech, do Saska ad.),
 - k získávání dat z regionů slouží **EUROSTAT** (Evropský statistický úřad),
 - rozdělil regiony podle Nomenklatury územních statistických jednotek = **NUTS**,
 - **NUTS 1** = celé státy,
 - **NUTS 2** = regiony soudržnosti, u nás 8 (vytvořeny uměle tak, aby měly nad 1 mil. obyvatel a nepřišli jsme tak o dotace na kraje, kde žije méně lidí),
 - **NUTS 3** = kraje, u nás 14,
 - **NUTS 4** = okresy,
 - **NUTS 5** = obce,
 - **ERDF** = Evropský rozvojový dotační fond,
 - strukturální fondy:;

- **Evropský regionální rozvojový fond** - rozvoj regionů,
- **Kohezní fond** - vyrovnávání rozdílů mezi regiony,
- cíle:
 - konvergence = podpora rozvoje,
 - konkurenceschopnost - moderní technologie do regionů,
 - územní spolupráce,
 - připravují operační programy směřující,
 - do infrastruktury,
 - do průmyslu a podnikání,
 - do multifunkčnosti a zemědělství,
 - do lidských zdrojů,
 - každý stát musí podat žádost o financování projektu.